

lor? Or, el îi zisesese doar să *mai treacă* pe acolo, dacă voia, lăsând deci la latitudinea ei când. Era cumva un alt fel de test la care o supunea?

Acum, visul revenise după mai bine de o lună și Corina se întrebă dacă totuși nu ar fi fost bine ca în acest timp să-și fi făcut drum pe la cabinetul psihologului; poate ar mai fi primit un sfat, ceva, și ar fi aflat ce reieșise din analiza celor două teste. Nu o făcuse, însă, și nici nu trecuse pe la medicul de familie ca să solicite o rețetă pentru medicamentele sugerate de psiholog și care acum cu siguranță i-ar fi prins bine.

Se dădu jos din pat și începu să se plimbe de colo-colo, agitată, cu gura plină de o salivă pe care nu o putea înghiți, după cum nu reușea nici să-și umple plămâni cu aer. Își aduse aminte de hârtia pe care i-o dăduse psihologul și o căută în geanta pe care o purtase când fusese la el. O găsi și începu să citească în gând, apoi cu voce tare, sugrumată de neputința de a respira, cele 11 cuvinte ale rugăciunii de care până atunci nu avusese habar. Prima dată a simțit un fel de jenă ciudată. I se părea că se afla într-o situație penibilă, asemenea unui cerșetor care se roagă să fie miluit cu ceva și o face fără a spera prea mult că cineva se va opri în loc, mișcat de disperarea lui. Dar continuă să implore mila trecătorilor cu aceeași voce monotonă, impersonală, de parcă ar fi un mecanism setat pentru una și aceeași mișcare.

Asta a fost prima dată. La a doua rostire a rugăciunii și-a zis că nu o costa nimic dacă o spunea în continuare, apoi, după alte câteva repetări mașinale a acelor cuvinte care deveniseră singura sa speranță de a se liniști, nu s-a mai gândit la nimic.

Nici nu și-a dat seama când a început să respire normal. Inspira și apoi expira aerul încărcat încă de durere cu o voluptate nesățioasă și fără a-și mai aduce aminte chinurile prin care doar ce trecuse cu câteva minute în urmă.

Merse la bucătărie, bău un pahar cu apă, după care se întoarse în dormitor și se așeză la loc pe pat. Se liniștise complet. A adormit în câteva secunde și s-a trezit odihnită și optimistă cum nu mai fusese de multă vreme.

Era duminică, iar ziua se anunța frumoasă, deși trecuse de jumătatea lunii septembrie. Era o vreme numai bună de plimbare, așa că, în lipsă de altceva, Corina a ieșit din casă fără o țintă anume.

Micuța florărie din apropierea hipermarketului era deschisă, așa că a intrat și a cumpărat un buchet de cinci trandafiri albi. Vânzătoarea stătea cu privirea mai mult aplecată, concentrată exclusiv asupra florilor pe care se străduia să le împacheteze cât mai frumos, iar când i-a înmănat buchetul, Corina a simțit cum înlemnește. Pentru că femeia semăna izbitor de mult cu prietena ei necunoscută din vis, care într-un mod miraculos oprea roata de mașină ajunsă la dimensiuni colosale înainte de a ajunge să le strivească.

Corina a plătit și, cu toate că voia să pună o întrebare, a părăsit tulburată florăria. Nu era omul care să creadă în coincidențe ori în filme, așa că, după câteva minute, se întoarse la magazin. Spre marea sa surpriză, în locul vânzătoarei de mai devreme, era o alta. Se opri în prag, derutată, apoi începu să examineze cu atenție cele câteva aranjamente florale din interiorul destul de strâmt. Simțea în ceafă privirea vânzătoarei care până la urmă se apropie de ea: „Vă interesează ceva anume?” o întrebă aceasta. „Aș fi dorit să vorbesc puțin cu colega

dumnevoastră, dacă se poate”, răspunse Corina și chiar se așteptă ca dintr-o cămăruță apropiată să apară cea care auzise că cineva voia să-i spună ceva. „Colega mea? Îmi cer scuze, dar aici lucrez singură. Nu înțeleg despre cine vorbiți. Nu faceți, cumva, o confuzie?” „Nu, nu fac nici o confuzie, zise Corina sigură pe ea. Acum, să zic, vreo zece minute am cumpărat acest buchet de aici și în locul dumnevoastră era o altă doamnă. Cu care aș vrea să vorbesc ceva. Repet, dacă se poate...” adăugă Corina care începuse să nu se simtă în largul ei. Și ca să fie și mai convingătoare că știe ce vorbește, apropie trandafirii de ochii vânzătoarei, ca și cum aceasta nu-i văzuse până atunci. Vânzătoarea se întoarse încet, cu prudență parcă în spatele tejghelei și începu să-și facă de lucru cu o jerbă, fixându-i două panglici de hârtie pe care erau exprimate regretele eterne ale unor prieteni pentru un defunct neștiut.

„Stimată doamnă, regret, dar trebuie să vă spun și să mă înțelegeți că nu am nici o colegă. De altfel, eu sunt și patroana acestei florării, și unicul angajat. Iar trandafiri la vânzare nu am mai primit de trei zile... Poate le-ați cumpărat din altă parte.”

Corina schiță un zâmbet nervos. În același timp simți cum inima dă să iasă din piept. „Bine, dar așa ceva nu se poate”, zise, cu voce tremurată și începu să caute în geantă bonul fiscal, pentru a dovedi cele spuse mai devreme. Nu-l găsi și nici nu-și aduse aminte dacă-l primise. Vânzătoarea îi sesiză intenția și se opri din aranjarea jerbei; o puse de-o parte și o privi pe Corina cu un amestec de curiozitate și teamă. „Căutați cumva un bon fiscal?” „Da, răspunse Corina nemulțumită că nu-l găsea. Așa am să vă demonstrez că astăzi am cumpărat din această florărie un buchet de trandafiri pe care mi i-a vândut altcineva. Despre care dumnevoastră spuneți că nu există.” „Păi, dacă nu există...” „La fel cum ziceți că nu ați avut trandafiri la vânzare astăzi, continuă Corina înțepată, dându-și seama că nu va găsi ceea ce căuta. Deși, sinceră să fiu, nu înțeleg la ce v-ar folosi să susțineți aceste lucruri.” „Pentru că ce vă spun, stimată doamnă, este adevărul-adevărat”, îi răspunse vânzătoarea.

Corina se lăsă păgubașă în a mai căuta bonul și, furioasă, părăsi florăria. Aruncă trandafirii în primul coș de gunoi ce-i apărău în cale și o porni spre casă cu pași repezi, complet nelămurită.

În noaptea următoare visul obsedant reveni, după ce Corina crezuse că pentru o vreme se va aciuia în mintea altcuiva. Eventual în cea a „prietenei necunoscute.” De data aceasta se liniști mai repede, după ce cu destulă siguranță reuși să-și controleze angoasele ce urmau trezirii, apoi se pregăti pentru o nouă săptămână de lucru.

Astăzi, nu, își zise în timp ce-și bea cafeaua, dar mâine va merge la psiholog și-i va povesti întâmplarea pe care o trăise ieri. Era tare curioasă să afle ce va zice acesta. Fiindcă, în opinia ei, ceea ce se petrecuse ieri se lega strâns de straniul vis cu roata de mașină.

La întorcerea acasă, Corina a trecut pe la florărie. De furie, ieri aruncase buchetul de trandafiri și abia acum își dădea seama cât de ieftin și prostesc fusese gestul, pentru că, la urma urmei, florile nu aveau absolut nici o vină pentru ceea ce i se întâmplase.

Magazinul era închis, deși conform orarului afișat la intrare, dincolo de sticla ușii, ar mai fi fost vreo două ore până la terminarea programului. Corina își duse o mână strașină la ochi și privi pe fereastră. La prima vedere, mai mult de jumătate din flori

erau trandafiri: albi, roșii, galbeni, boboci, înfloriți, toți degajând un aer de prospețime, de parcă doar ce fuseseră culeși. Însemna că vânzătoarea era plecată pe undeva prin apropiere, avea și ea o nevoie, ceva, nu putea întârzia prea mult.

Corina se postă în fața magazinului, așteptând cu nerăbdare să apară vânzătoarea, cu care poate rezolva și problema de ieri. Din când în când arunca o privire pe fereastră și privea florile ce păreau că încet, încet parcă începeau să se ofilească sau, oricum, își pierdeau din prospețimea de mai devreme. Cam după un sfert de oră de așteptare, dintr-o mercerie de vizavi ieși o vânzătoare care se apropie de ea.

„Am văzut că stați de ceva vreme în fața magazinului”, zise. „Da, o aștept pe doamna care vinde aici”, răspunse Corina. „Doamna nu o să vină”, zise vânzătoarea de la mercerie, binevoitoare, dar și cu o urmă de tristețe pe chip. „De ce? se miră Corina. Doar mai e o oră și ceva până la închidere.” Și arătă cu degetul spre orar: „dar ce, își face fiecare programul cum vrea?” Era puțin arțag în tonul ei. Până la urmă, nu o mai interesau atât de mult florile. Îi părea în schimb rău că rata o întâlnire cu vânzătoarea

Asta a fost prima dată. La a doua rostire a rugăciunii și-a zis că nu o costa nimic dacă o spunea în continuare, apoi, după alte câteva repetări mașinale a acelor cuvinte care deveniseră singura sa speranță de a se liniști, nu s-a mai gândit la nimic.

cea ciudată de ieri care o contrazisese într-o evidență pentru care ea ar fi fost în stare să bage mâna în foc. Mâine iar nu o va putea întâlni pentru că cine știe cât va întârzia la psiholog, iar până miercuri mai mult ca sigur îi va trece cheful de a mai vorbi cu ea.

„Vânzătoarea a murit azi.” „Poftiim? nu-i veni Corinei să creadă ce auzise. Bine, dar ieri...” „Ieri a fost ieri, i se răspunse, dar azi, din păcate, a călcat-o o mașină. Să tot fie vreo oră de atunci, abia a plecat poliția.” „Cuuu? tot nu putea concepe una ca asta Corina. Nu cumva?...” mai întrebă, aproape șoptit și simți că inima îi zburase din piept și nu mai avea aer. „Ba da...” răspunse vânzătoarea de la mercerie și o părăsi, plecând spre micul ei magazin.

Ștefan Ion Ghilimescu

CRONICA LITERARĂ

Un poet român de la Antipozi

Poet indubitabil și harnic traducător, Daniel Ioniță a străbătut o inițiere și un parcurs care-i permit să se miște cu destulă ușurință pe scara mai multor registre și ambitusuri.

Daniel Ioniță a devenit (mai) cunoscut pentru cititorul român după apariția în 2015 a unei controversate *Antologii de poezie română modernă/ Testament. Anthology of Modern Romanian Verse, ediția a doua revizuită și adăugită, antologie și traducere de/ Translated and Edited by Daniel Ioniță, with Eva Foster, Daniel Reynaud and Rochelle Bows, Editura Minerva, București*. Cu o prefață de Alex Ștefănescu, în care reputatul critic și istoric literar nu se sfiște să laude disponibilitatea traducătorului australian de origine română de a reconstitui cu aplicație dar și spirit ludic în limba engleză “o sută de maniere” și stiluri de poeți români din epoci diferite, antologia lui Daniel Ioniță pare, din câte cunosc eu, cea mai puțin elitistă sau restrictivă (citește “democratică”), reunind în română și engleză poezia a peste 120 poeți, începând cu Alecsandri, Eminescu, Macedonski, Arghezi, Bacovia, Nichita Stănescu și continuând cu Mircea Cărtărescu, Doina Uricariu sau Alexandru Mușina, dar și cu Octavian Coca, Adi Cusin sau Zorica Lațcu...Toți sunt traduși, scrie Carmen Firan în *Luceafărul de dimineață* “cu inima”, de aceea “traducerile au fluiditate”. Pentru echilibratul Radu Voinescu, care nu pune în discuție specializarea traducătorului în “perfecționare organizațională” (*Organisational Improvement*), pe care acesta o și predă în cadrul unui curs la Facultatea de Comerț a Universității Tehnologice din Sydney, unul dintre obiectivele majore ale acestui proiect deficil, la care s-a angajat aproape de unul singur Daniel Ioniță, ar fi o bună familiarizare a cititorului de limbă engleză cu “contextul istoric al poeziei românești”... Ceea ce ar putea fi adevărat, dar nu neapărat și programatic. Pe o linie filologică tradiționalistă, într-un articol intitulat *O antologie ridicolă* (vezi *România literară* nr.5/2016), Răzvan Voncu deplânge, însă, lipsa de criterii a “selecției” lui Daniel Ioniță, transpusă în limba lui Shakespeare de către o echipă fără experiență, scrie domnia sa, dar plină de entuziasm. Lui Răzvan Voncu “cronologia” mult prea “personală” utilizată de Daniel Ioniță (este preferată “data nașterii scriitorului, nu debutul sau afirmarea ca poet”) n-ar face decât să-l bulverseze pe cititorul străin prea puțin familiarizat cu dezvoltarea literaturii române, cititor care ar putea concluziona, de pildă, potrivit punerii în ecuație a problemei de către antologator, că Labiș, cu debutul în 1956, i-ar urma lui Nichita Stănescu care debutează în 1960... Printr-o asemenea diversiune, ca să zic așa, Zaharia Stancu l-ar precede, vai! pe Radu Gyr ș. a. m. d. Semne de întrebare are criticul de la *România literară* și în ceea ce privește consecvența reperului valorii estetice. Dacă tot îi

antologhezi pe rapsozii Dan Verona și George Țârnea, pare a se întreba Răzvan Voncu, de ce n-ai face dreptate, punându-i la locul lor de drept – nimic mai mult! – (și) pe un Adrian Maniu sau Gellu Naum, pentru a mă opri doar la două nume din lista cu mult mai impozantă a criticului. Cât privește poezia română de ultimă oră (“adică de la nouăzeciști încoace”), selecționez părerea aceluiași critic – cade în ridicol. Într-o măsură, la fel de discutabilă rămâne în concepția lui Răzvan Voncu, alături de numele antologate, reprezentativitatea poeziilor traduse. “A nu-i da nimic din *Flori de mucigai*, scrie el, înseamnă a-i ascunde o bună parte din estetica lui Arghezi”. Subscriu. Însă pentru titularul “R.I.” de la “cronica edițiilor” cel mai grav este că antologia lui Daniel Ioniță, “ca instrument de lucru, e un eșec”. Îi lipsește într-adevăr un minim aparat critic, începând, eventual, de la o succintă notă biografică și terminând cu o necesară fișă bibliografică... Așteptăm

corecturi, revizurii și îmbunătățiri de la ediția a III-a, din câte se știe, în lucru, o variantă cu un lot de circa 30 de poeți în completare, după cum s-a anunțat. Acolo unde greșeste însă Răzvan Voncu (nu știu, cu voie sau fără voie!) e când îi contestă lui Daniel Ioniță orice calitate poetică și, implicit, autoritatea de a da, prin această investitură de excelență - fie ea și un florilegiu de translări de poeți români în englezește - o ediție “de gust”. Or, în afara traducerii antologiei *Testament* (la a doua ediție încă din 2015!), Daniel Ioniță e cunoscut în românește și ca autor al volumelor bilingve de poezie proprie: *Agățat între stele/ Hanging Between the Stars*, Editura Minerva, 2013 și *ContraDicție/ ContraDiction*, Editura Pim, 2015. *Insula cuvintelor de acasă*, Editura Limes, 2017 este de bună seamă - nu am cum să ascund ceea ce se vede cu ochiul liber - prima carte de poeme proprii scrisă de Daniel Ioniță exclusiv în românește și deliberat dedicată (vezi titlul), exclusiv, cititorului român.

Transfug din anul 1980 (autorul nu a dat niciodată amănunte în privința plecării din țară), așadar încă de vremea dictaturii bicefale a Ceușeștilor, Daniel Ioniță pare a face parte din valul de rezistență pe care Monica Lovinescu l-a denumit *disidența exilată*, un număr eteroclit de emigranți, alcătuit în principal din membri ai fostului partid comunist (dar și din câțiva renegați notorii din rândul acestuia) pe care, la rândul ei, Eva Behring i-a desemnat ca *al treilea val*. Ei se deosebesc radical atât de fracțiunea celui de “al doilea exil” (cei care, după Bujor Nedelcovici, au plecat după *grupul exilaților politici din '44*), conduși în genere, după părerea sa, de “dorința de afirmare cu orice preț”, cât și de masa numeroasă a românilor plecați la

lucru sau stabiliți în străinătate după 1989, pentru care mai potrivit ar fi, probabil, termenul de *diaspora*. Am considerat de cuviință să fac aceste delimitări, întrucât mai mult sau mai puțin evident, ele constituie ca abstracțiuni ideatice punctul central al celui mai important ciclu din structura cărții, urcând, cum scrie cu finite Mircea Petean în *Prefața* pe care i-o alcătuiește, “dinspre social înspre existențial (cu dominantă sa - iubirea) și spiritual”. Abordând *ex abrupto* subiectul, într-o poezie intitulată cu durere *țara mea fugă*, de o manieră tranșantă și cu un duct lingvistic de mare directete și forță expresivă, Daniel Ioniță ridică problema multiplelor cauze ale deștărării și înstrăinării pe care diaspora românească de astăzi le exhibă contradictoriu la orice pas, situație de care “disidența exilată” din anii '80 ai secolului trecut se delimitează însă categoric. *Țara mea fugă, fugă, fugă.../ Aleargă de colo, colo./ De cine fugă? De ce?/ Speculații există, dar nu se știe precis./ Cert este că totă țara fugă și fugă./ dar nu într-o direcție coerentă și stabilă./ Unii zic că fugă de hoții de la guvernare./ alții că de fasciști sau comuniști, alții că de ruși./ alții că de UE./ În fine, alții susțin că fugă de ea însăși./ Noi cei care nu fugim./ noi cei care ne întoarcem an de an(...)/ ne holbăm la fuga ei./ așa ca la un imens spectacol ireal*. Ca purtător de cuvânt îndreptățit al vechilor protestatari din ultimul exil, cu un teribil suflu profetic și mesianic, poetul de la Antipozi dă glas unui formidabil acces de revoltă împotriva unei realități devenite iraționale ce are darul de a declanșa în sufletul său - la polul opus - adevărate culmi de imanentă spirituală. “Râul și ramul” eminescian, la care trimite poetul în finalul acestei poezii, sunt simbolul spiritului românesc în străfundul căruia sălășluiește suflul salvării etniei : *Dar poate că unul din noi va urla odată din rărunchi/ de vor zbura stâncile din creierul munților./ iar râul și ramul se vor opinti/ca să oprească odată fuga asta*. Râul născut din cheltuirea abuziv-anarhică a libertății la care se dedau ceas de ceas unii dintre conaționalii noștri (fie ei și din *diaspora*) poate fi contracarat - și aceasta pare a fi ideea din subsidiarul poeziei de interes social a lui Daniel Ioniță - prin redobândirea și întâlnirea cu realitatea conștiinței esențiale a spiritului lor de neam care trebuie să ne cheme pe toți *acasă*. În pofida îndepărtării de meleagurile natale, nu importă din ce rațiuni părăsite la un moment dat, poetul nostru este una dintre acele personalități armonioase și puternice pe care nimic nu o desparte, în fond, de vatra sa, așa încât poate declara, fără să ezite, cum stă scris în titlul unui poem : *eu nu am plecat niciodată de acasă*. “Peste toate acele țări / și din mijlocul tuturor acelor mări” ale pribegiei, traversate de

avioane, *acasă* ar trebui să înseamne pentru toți românii matricea, tiparul dar și locul unic în care înfloresc acel patos al afirmării destinului individual și colectiv. În interdependență idelebilă cu tot ce e românesc, așadar, el este magma fierbinte din care cuvinte “singuratică și sfâșietoare - «mamă», «tată», «inimă», «durere», «bucurie», «iubire» plămuesc și dincolo de fruntarii o insulă mitologică protectoare, unde “un cioban pe un picior de plai și o domniță cu dor de/ luceferi,/ ce păreau a fi acolo dintotdeauna (s.n.) - / au început să doinească despre un tei magic./ sus pe un deal, unde răsare luna ca o vatră de jăratec./ de unde se mai aude și azi,/ susurul anilor ce trec - ca nouri lungi pe șesuri - .” Ajunsă la vârsta deplinei maturități, atât ca experiență politică dar și ca angajament social, *disidența exilată* a anilor '80, oricând capabilă să se întoarcă în țară, cum pare convins D.I., reprezintă astăzi vocea cea mai autorizată și mai curată a conștiinței naționale, modelul prin excelență și singura forță capabilă să stăvilească pornirea dintotdeauna a omului spre diversiune, distrugere și haos, cum corect aprecia Dostoievski, citat undeva de Berdiaev.

Poet indubitabil și harnic traducător, Daniel Ioniță a străbătut o inițiere și un parcurs care-i permit să se miște cu destulă ușurință pe scara mai multor registre și ambitusuri. N-aș putea spune că preferă de predilecție un anumit tip de scriitură în raport cu alta, așa putea spune însă că în toate cazurile, nedepășind un anume umanism raționalist, poezia sa se păstrează lucidă, nu literaturizează cu orice preț și nu se acoperă de zorzoane; de expresie mai curând directă, realistă și ironică, chiar și atunci când trebuie să facă față *aluvionilor memoriei*, ductul ei curge tot timpul firesc și limpid; respingând manifest minimalismele la modă, ea rămâne aluzivă și simbolică într-o măsură echilibrată, originală chiar și atunci când, *à la manière de*, se dezvoltă fără nici un complex până la marginea paștii sau melanjului intertextual. Ca să nu evit amănuntul, pasajul citat în paragraful de mai sus din poezia care împrumută titlul volumului nu este, până la urmă, altceva decât o mostră de ingenioasă lectură intertextuală a amprentei conștiinței de neam a românilor și a geografiei ei spirituale, așa cum le esențializează literatura noastră în cele mai notorii capodopere ale sale. Citez încă un fragment: “Mai vorbeau (*cele două personaje mitice invocate mai sus*, n. n.) de seceta ce-a ucis orice boare de vânt/ și pe fata prefăcută-n căprioară -/ care nu credea să învețe a muri vreodată - / matoră a unui testament iscat din bube, mucegaiuri și noroi/ care dintre galbenele file cânta despre/ inima frântă a unui rigă

spân,/ undeva într-un oraș/ în care plouă de trei ori pe săptămână”, etc. etc.

Depășind anvergura socială, care rămâne, orice s-ar spune, cardinală, poezia lui Daniel Ioniță nu are teme predilecte. Tocmai de aceea, în ciuda spaimei *drumului înzăpezit înspre sine*, poetul nu ezită să caute când și când autenticitatea vreunei experiențe, trăită cândva intens, deși acoperită acum de *aluviunile memoriei* și devenită “o iconă veștedă a amintirii trecutului”. În atmosfera de discreție a unor asemenea retrageri din imediat, Daniel Ioniță ne surprinde meditănd cu acuitate despre trecerea ireversibilă a timpului (*incă un an; s-au dus*) ori despre disoluție, spectrul baudelarian al morții și degradării fără întoarcere a trupului, ce devine un biet hoit în voia viermilor implacabili. “Conștiența asta, propusă de ilustrul monsenior René,/ cogito ergo sum,/ este oare un argument hotărâtor/ împotriva opiniei implicite a/ coloniilor de bacterii, viruși și viermi,/ că aș reprezenta, simplu și implacabil,/ un fel de fermă de dezvoltare,/ a substanțelor nutritive, pentru ele?/ Iar familia, prietenii, dușmanii, munca și vacanțele,/ iubirea, ura, frumosul, urâtul,/ arta și știința – toate acestea/ sunt oare altceva decât/ simple strategii ale lor/ de a mă ține preocupat/ și inconștient de faptul că sunt consumat? (*elemente nutritive*)”. Revolta poetului împotriva imediatului vulgar (ultima limită a răului este vulgaritatea, spunea cineva), populat cu figuri caricaturale, ia de predilecție forma pamfletului arghezian, atât din punctual de vedere al limbajului frust cât și al violenței imprecăției ca atare. “boilor!/ ia spuneți dom-ne unde mai e oare cavaleria aia, de o/ monstruoasă aproape ideală, a lui Vlad Tepeș, să vă înțepe cu vreo douășpe țepe – după numărul semințiilor/ lui Israel – inserate rectal? (țepele nu semințiile). Să vă/ sature odată, bă cretinilor, de controversele meschine de/ mahala, de duhorile emanate de cei sus-puși, de/ cărcotașii de la finanțe și de oligofrenii din ministere și/ birouri centrale, în frunte cu șefu!/ Băi impotenților neuro-decompensați!”, etc., etc.(*boilor!*). Vezi, la rigoare, pe pagina vecină, și *măi derbedeilor sau prostie simplă* ori *mă gândesc la cosmonauți* Alături de pașica crudă în manieră argheziană, Daniel Ioniță scrie de asemenea cu plăcere în genul *Liliecilor* lui Marin Sorescu, însă fără cumpătul filozofiei tradiționaliste atât de particulară a acestuia. “Șimnica șede pe colțul băncii de lemn,/ mestecând semințe de floarea-soarelui/ și privind la mâinile noduroase ale babei./ «Ce mai face nea Iordan, țată Floareo?»/ «L-an-contract, maică»/ Baba era cam surdă./ Credea că fata o întrebese despre vițelul/ contractat deunăzi la ce-a-pe./ «Nu țato... Întreb de nea Iordan, barbatu' matale», strigă/ fata./ Uitate că baba era tare de urechi./ «A! Ala! Vedea-l-ar boala, de cârnic ce e!/ L-aș contracta și pă el, da' nu-l ia nimenea, fă!». Întrebarea ce s-ar putea pune ar fi ce funcție au texte precum acesta și dacă nu care cumva, dincolo de pitorescul de suprafață, ele nu înăbușă ori escamotează o nostalgie după un spațiu matricial ancestral? Însă e posibil tot atât de bine să fie și niște simple exerciții de digitație pe o claviatură unde se mai exersează (nu chiar de amorul artei!) chiar și două “cânturi” shakespeariane (vezi *cânt shakespearean #2 – dulce domniță și zâmbește-mi Anabela – cânt shakespearean #1*). Referitor la calitatea “pensulației” pașicilor domnului Daniel Ioniță reproduc fără niciun comentariu un vers din *bon appétit*: “Nu ucid pe nimeni din cei cu care mă hrănesc. Nu!”.

Secțiunea existențială, cum îndreptățit sesizează editorul în buna *Prefață* a cărții, are ca dominantă iubirea; de altminteri, ciclul respectiv se și numește cum nu se poate mai potrivit *cuvinte de*

dragoste. El cuprinde, din cât pot sesiza, poeme scrise în perioade de creație și la vârste diferite. Serie de trepte – toate - ale revelației de sine și zidirii interioare, rezumată ca într-un adevărat *aide mémoire* în piesa *a trebuit să devin om* (o voi cita mai jos în întregime), iubirea este supremul prag dar și privilegiul tuturor avatarurilor devenirii ontologice. “Pentru singurătate mi-am devenit pustie/ și pisc fiind, am sărutat extazul./ Ca vultur, am priceput ce înseamnă noblețea/ Și apoi m-am rezidit în piatră pentru încredere./ În stejar m-am prefăcut de-abia târziu/ când am priceput înțelepciunea,/ Iar când am ajuns nor, am descoperit efemerul./ Toate stelele îmi poartă dorințele în razele lor/ Și fluturii mă învață să dansez cu florile și zarea./ Apele adânci mă acoperă cu viscolul durerilor./ Tu mi-ai răsărit ca un vis dulce dintre monștri/ și pentru iubire a trebuit să devin om.” Trăită și re-trăită ca taină într-un prezent perpetuu (la vârsta deplinei înțelepciunii ori a sfântului dezmăț al simțurilor), acest generos sentiment trădează în Daniel Ioniță, deopotrivă, un romantic incurabil, capabil să celebreze cu un braț de flori paradisul unui zâmbet, dar și un senzitiv posedat de o dorință devastatoare și irezistibilă ca o explozie nucleară. Mărturisită fără reticențe, dragostea lui conservă și exhibă întreaga putere a idealului care însuflețește dorința de cunoaștere omenească, adâncul mister și, în fond, extazul, cum ar spune Unamuno, care stăpânește și orânduiește totul aici pe pământ. “Era diafană ca o briză de primăvară,/ alunecând prin spațiu, prin zile, ore și secunde./ Când o vedeau, oamenii se opreau,/ pulsul le creștea, respirau mai repede./ Cei mai mulți nu pricepeau ce se petrecea,/ iar unii chiar se supărau pe ea/ acuzând-o de răutate, de magie neagră, de desfrâu./ Alții se închinau la praf de sub alunecarea ei/ și spuneau că e un înger (...).” Ce altceva, până la urmă, ne revelează atât de fascinant iubirea, dacă nu aripile ei?

Om al vremii sale, ce nu va putea niciodată face abstracție de lecția unor Neitzsche sau Dostoievski, în privința instanței supreme cu care Daniel Ioniță ar dori să intre în contact și să dialogheze, fără să sondez prea mult în adncimile poeziei sale de esență spirituală (care ar merita poate o analiză separată), voi spune aici doar că ea nu ar trebui căutată exclusiv în cer... “În ziua când am venit să te întâlnesc, scrie el într-una din poeziile din secțiunea *la început era cuvântul*,/ mi s-a spus că ești bun și milostiv/că ai milă de cei nenorociți,/ și că ești blând și smerit cu inima./ Dar nu mi-au spus că ai să aduci sabie și nu pace,/ iar Cuvântul Tău ar fi precum un cuțit de măcelar/ care tranșează existența între rațiune și dorință./ Nu mi-au descoperit nici faptul că ai obiceiul/ să scuipi în ochii oamenilor/ în ideea că-și vor recăpăta vederea/ și că ai pornit cu preconcepția/ că e musai să fii dușmănit - / fiindcă altfel viața, chipurile, n-ar avea valoare (...).”

Poet și traducător – la o lectură de întâmpinare, fără prejudecăți - cu o suprafață cu mult mai întinsă și mai solidă decât s-ar putea bănuși, reîntors simbolic din insularitatea exilului printre ai săi, Daniel Ioniță poate fi încredințat măcar de un lucru, și anume că aici are de împlinit măcar un destin din cele cărora i-a fost cu siguranță hărăzit, după cum singur se mărturisește. Urmează în mod inexorabil să își depășească limitele, fiindcă totul îl obligă și nimic nu-l scuză dacă nu va izbuti. Personal, am încredere și îi doresc succes!

Daniel Ioniță, *Insula cuvintelor de acasă*, Editura Limes, 2017

Scurt discurs despre omul mendeleevic

Volumul Mariei Matei, *În traversarea vieții*, Ed. Magic Print, 2016 se deschide oarecum timid pentru cititorul-filolog, cu vorbe cam ghimpoase, regăsindu-se greu uneori, repetându-se cam neatent chiar, dar dacă treci de primele pagini începe să prindă contur o atmosferă poetică din ce în ce mai densă până ce te învâluie pe nesimțite în fulgurații de gând și în imagini cu sens. Aș considera poemul *Inimă pictată* ca prag între căutări și regăsiri: „Cât de tăcută ești astăzi! / Ascunsă după perdeaua firavă / Cuvintele le-ai îngropat în otravă / Pustiul îl aduci lângă tine, / Ești gheață, murmur, suspine / Și toate le ascuți în surdina./ Iată, am venit și cred că nu-i târziu / Să-ți cânt, să pot să-ți scriu, / Și să-ți pictez o inimă în rubiniu./ Greși-am oare cu ceva? / În mintea ta e altcineva./ Deasupra fulgeră și tună, / Și te întreci cu norii în furtună, / Și în vârtej de sunete cerești / Apropie-te, făptură din povești!” Bucata asta ar putea fi luată drept o replică a unui bărbat către o femeie – dar, de fapt, recitind, înțelegi că ea, femeia, vorbește cu inima ei, de aici decurgând abundența femininului; că ea, poeta, așadar, își aduce lângă inima de gheață una rubinie, își caută sieși viul iubirii. Poezia este, pentru Maria Matei, un mod de a pune dragoste în lucruri, iar poetul se sacrifică fericit când simte că a reușit, în colțul lui de viață sau în lumea din jur, să însuflească întrucâtva: „Donez întreaga mea ființă pe-un petic de hârtie / Neînfricoșat și rece îmi spun că sunt dator / Iubirea păstrată-n întuneric să reînvie / Ea respirând ușor, iar eu plecând cu dor” (Cu dor ; observă că nu spune *neînfricoșată, datoare* – ci se consideră de gen masculin). Nu prea se ajută de cuvinte, pentru că nu mai are încredere în ele (vedeți și mai sus: inima a îngropat *cuvintele în otravă*), muzica, pictura (și scrisul este o pictură pentru Maria Matei), povestea (spusa) sunt „instrumente” ce i se par mai potrivite.

Argument, raționament, paradox construit subtil, fulgurații imagistice – toate acestea sunt strategii pentru a evita cuvântul cu ritmurile, atracțiile, imprevizibila sa țâșnire în construcție, încât te duce gândul s-o aliniezi pe poetă artei poetice nichitiene a *neconvintelor*, ca interpretare personală, desigur. Păstrează obstinat adresarea la masculin, făcându-te să crezi că un bărbat vorbește despre ea – când, de fapt, cum constați pe parcurs, vorbește peste tot omul generic, unul singur.

Un poem precum *Roșu*, de pildă, unde regăsești și accente bacoviene, pare a pune omul într-un fel de tabel cosmic al elementelor: „Roșu-n flacăra iubirii / Roșu-n inima ce bate / Răzbătând peste milenii / Între-a vrea și nu se poate. // Ca o notă muzicală / Împletită-n roșu cer / Se desprinde o zicală: / Totu-i roșu până mor. // Căci pornind din roșu sacru / Până-n focul inimii / Jertfă pusă pe un soclu / Lungi veșminte purpurii. // Se ascund de văzul lumii / Spirit tânăr, neînfricat / Dus pe aripile vremii / Între alfa și omega / Ești izvorul nesecat./ Sânge pur, nealtoit / Între-a a fi și a te naște / Te aud, te văd, te simt / Dincolo de zări albastre.” Ai zice: omul mendeleevic, tabelat, idee dominantă, obsesivă, pe lângă care nu mai încap „măruntele” instrumente ale zicerii, anacolutul rezolvându-se prin logică naturală, ca și contrapunctul ori înlocuirea cuvintelor (*până pier pentru până mor* rezolva rima la cer, etc.) – pentru a evidenția această formidabilă metaforă cognitivă: *sânge pur, nealtoit / între-a fi și a te naște*. Lucrurile acestea sunt scrise mai de grabă de un om de știință care se joacă făcând rebusuri poetice. Maria Matei încifrează, într-adevăr, cu bucurie realitatea, o restrânge la sinele cognitiv, o disecă pentru a-i căuta – nu neapărat „bolile”, dar trăsăturile ce o arată în declin -, oferă destul de zgârcit cititorului chei de interpretare, numind poezie toată această, alchimică în fond, dedublare a gândului în afară și înăuntru – ceea ce mi se pare, în fond, a fi o căutare continuă de sensuri, nu dramatică ci mai degrabă senin expozitivă.

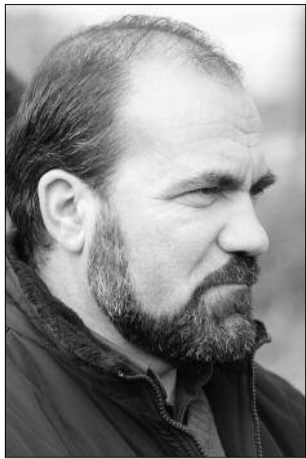
În demersul său poetic există un aspect de experiment îndelung premeditat prin care poezia este pusă înainte și după cuvânt, în alt-ceva, iar impresia de lectură rămâne aceea că poeta se abține conștient să facă saltul – impresia de rezervă, aceea că-l va face și că aici, în cuvânt, își va da dăru suflul constructiv, rămânând ca o dorință, o așteptare a volumelor ce va să vină.

Maria Matei încifrează, într-adevăr, cu bucurie realitatea, o restrânge la sinele cognitiv, o disecă pentru a-i căuta – nu neapărat „bolile”, dar trăsăturile ce o arată în declin -, oferă destul de zgârcit cititorului chei de interpretare, numind poezie toată această, alchimică în fond, dedublare a gândului în afară și înăuntru – ceea ce mi se pare, în fond, a fi o căutare continuă de sensuri, nu dramatică ci mai degrabă senin expozitivă..

Ioan Romeo Roșianu

Felicia Feldiorean și-o privire în străfunduri de suflet și simțire

Ca o punere a sufletului pe tavă este cea de-a treia carte a poetei Felicia Feldiorean, româncă noastră stabilită de mult timp în Germania, o poetă care îmbină armonios în poem dorul de casă cu cel de viață trecută, introspecția, reflexia fiind amprente cu care marchează definitiv volumul „Risipitele iubiri”.

Cu finețea și feminitatea balerinei care merge pe poante pentru a nu deranja liniștea și lemnul scenei intră-n poezie Felicia Feldiorean cu această carte inspirată împărțită în trei secțiuni - „Risipitele iubiri”, „Petale de suflet” și „Celor fără vină” - astfel rezultând un volum pe de-a-ntregul unitar tematic și stilistic.

Treceri dese și dense de la o temă la alta, o imaginație poetică luxuriantă, înregistrări imagistice prin forme semnificative adună-ntre coperti poeta, astfel trădând un îndelung exercițiu liric în sfera cu adevărat complexă a liricii feminine moderne, a liricii în general.

Pentru ea devine o adevărată expresie a lumii dar și-a propriei vieți poezia, un act intim, o iluminare, o subliniere a faptului că în propriul spațiu al simțirii sfera mai largă a existentului contează cel mai mult.

În acest efort al descoperirii de sine scriitura ei reverberază un continuu fluid indicibil, iar eul ei poetic probează o adevărată apetență vizionară, stare care străbate ca un adevărat fir roșu volumul cât o confesiune.

Mult dialog în poezia Feliciei Feldiorean, multă introspecție, din dialogul cu ea însăși, cu lumea sa proprie, o luptă aproape este în această trăire puternică a confruntării continue cu elementele unei naturi complice: „Cine ne iubește?/Cine ne mai doare?/Cine ne vorbește?/Este sfântul Soare!” (Răsărit), sau: „Trăiesc iubiri demult apuse,/Trăiesc iubiri mereu mai vii,/Iubesc corăbiile duse,/Iubesc Lumina din copii” (Trăiesc), sau: „E viața și vara și toamna arzând,/E și primăvara multă-n Cuvânt,/Viața e iarna și e anotimp,/Viața e Soare, crâmpie de timp” (Petale de toamnă).

Peste o lume întreagă, peste infinitatea acesteia de stări și forme insuflătoare de emoții se grefează imaginația poetei, ea putând transforma - c-o seninătate dezarmantă! - până și enunțul liric.

Prin această surprindere a unui anumit soi de cădere și decădere a individului în spațiu și timp, poeta ajunge și își asumă uneori chiar și un discurs ușor patetic, unul străbătut de o undă metafizică, una cu profunde și tragice inflexiuni, rezultând adevărate elegii ale însingurării asumate, devenită astfel destin, cu o seninătate vizibil marcată de durerea trecerii vremii: „Să ne rugăm în orice zi,/Ca să ne fie bine,/Să ne dea Dumnezeu cel bun/Doar suflete senine.//Să ne-adunăm și să formăm/Un cerc nespuse de mare,/Să fim cu toții la un loc,/Pe-a lui Isus Cărare.” (Să ne rugăm în orice zi), sau: „Iubiți-vă în patru zări/Și sufletul vă fie ceață,/Vă ierdeți urma pe cărări,/Și vă spălați pe ochi cu viață.//Aduceți vinul să îl bem/Și să cerșim cum se cuvine/Iubirea asta de blestem,/Pe care-o facem de rușine” (Urâți-vă iubind), sau: „Am fost scânteia ce aprinde/Un foc ce a murit demult./În iarna plină de colinde/Am așteptat un început” (Îmi spui).

Aproape fiecare poem ne înfățișează nemijlocit o poetă a vremii sale, a unui timp amprentat de moarte într-o scurgere lentă și sigură spre nicăieri și niciunde, în acest tot întreg ea fiind într-un raport direct cu natura veșnică și viața însăși, ascunzând în scriitura sa un om perceput numai ca un scurt și infim moment în oceanul de devenire a existenței însăși.

La ea totul devine în poezie mistuire, pasiunea cu care se aprea asupra nimicului, întregului sau inefabilului dând consistență și formă arhitecturii poemelor, cu sete scrie despre tot și toate riscând anumite căderi în descriptivism, preț plătit formei pentru substanță.

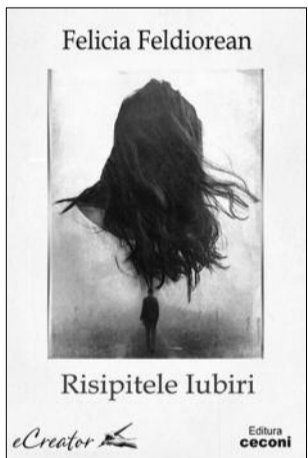
Mult simț metaforic în poezia Feliciei Feldiorean, un simț care discerne nuanțele și tonurile, astfel adecvându-le fiecărui pasaj și peisaj în parte, punându-le bine-n largul context al poemului văzut ca un desen miniaturizat, dar și în cel al unei cărți, un adevărat sanctuar al propriului suflet: „Ochii mei te zăresc prin ninsoare,/Ochii mei te privesc printre nori,/Ei au lacrimi și nume de floare,/Ei au viață și mii de culori” (Ochii mei), sau: „Mă doare iar absența ta,/Dar inima îmi spune/Că vei veni în viața mea,/Iubitul meu din lume” (Mă doare absența ta), sau: „Fă-mă, Doamne, o lumină,/Fă-mă, Doamne, un colind,/Lasă, Doamne, fără vină,/Toată iarna s-o cuprind!” (Fă-mă, Doamne).

Mult timp și anotimp în textura poemelor sale are Felicia Feldiorean iar la ea imaginile capătă contururi de altar, în sfințenia acestora împlinind un destin și spunând povestea trecerii sale prin lume, în întreaga rețea metaforică apărând perspectiva spațiului de basm, multe taine, sacralizat și pur în același timp ancestral.

E calea prin care vorbește elegant despre rostul omului prin meandrele lumii și ale propriei existențe efemere, o expresie obsesivă a căutării de sine dacă vreți, un artificiu stilistic de care se folosește pentru a da constanță ideilor, printr-o pură reflecție.

Chiar dacă se simte că este sub influența vădită a vechilor înțelepți, Felicia Feldiorean alocă spațiu și investește cu viziune proprie cugetările libere în care s-a regăsit într-o anumită măsură și dă o notă absolut originală acestui frumos amestec indescifrabil de blândețe, confesiune, descătușare și dramatism venit tocmai din ancorarea la viață și lume, la pulsațiile acestora.

Așa și numai așa s-a născut acest volum mărturie a dorinței de cunoaștere a lumii în întregul ei, dar și a propriei vieți, un demers în care până și neîmplinirile, aspirațiile risipite și regretele nu mai dor așa de tare.

Lăcrimioara Iva sau provocarea metaforei în versul aforism

(Lăcrimioara Iva - „Dincolo de inimă sunt eu”, Editura Grinta, Cluj - Napoca, 2017)

Un volum care mustește de trăire ne propune poeta Lăcrimioara Iva, o carte puternic amprentată de propria viziune despre lume și viață este aceasta, una cu iz existențial, un filon filosofic străbătând paginile, de parcă poeta ar trăi starea inițiată din care vrea să împărtășească lumină și altora.

Un gest christic, o ingenunchere în fața frumosului, în care poeta spală picioarele cuvântului cu fiecărească trăire și gând, asta e starea ce te urmărește încă de la început în această carte, o subtilă împletire de poeme fulgurante de gând, cu tentă de haiku și aforisme desprinse dintr-o lume proprie, dintr-o dată dezvăluită cunoașterii.

Cu haina experienței personale pe umeri și în suflet poeta ne provoacă încă de la început, ea acordând un spațiu consistent stării euforice a iubirii, tema veșnicilor îndrăgostiți umplând spații largi.

„Îndrăgostiților nu le pasă dacă timpul intră la apă, nici dacă timpul zboară. Aceștia trăiesc clipa, și-atât!” spune ea, dând astfel semnalul unor versuri în care tocmai aparenta cădere în descriptivism dă forță imaginii de ansamblu.

E ca o iluminare pe dinăuntru a ideii pe care o vrea conturată, ca o poveste de viață în aceeași măsură voind-o repetată, deși alte versuri exprimă regretul, durerea, golul: „A fi îndrăgostit până peste cap înseamnă ceva, dar nu înseamnă nimic dacă acel cap sună a gol!”, sau: „Între ceruri și pământ, îndrăgostiții plantează vise. Șerpilor dau țărcoale!”, sau: „Decât să fii acceptat pentru o viață în ochii celuilalt,

iscând surâsuri ironice, grimase, regrete... mai bine să fii acceptat în ochii celuilalt pentru o zbatere de pleoape, dar să fii acceptat în adâncurile sale sufletești!”.

Există o anumită repetitivitate în tematica fulgurațiilor de gând și simțire, dar una complementară, în care poeta arată pe de o parte că poate să abordeze aceeași temă din mai multe puncte de vedere, din mai multe direcții, pe de alta că mănuiește cu dexteritate de măiastru instrumentele cu care disecă ideea, imaginea.

„A fi îndrăgostit înseamnă să trăiești clipa, lăsând-o să ia forma muntelui, a mării, a păsărilor, a viselor, și apoi să o dăruiești persoanei iubite” spune ea trăgând tușe groase, de forță imagistică.

Sacrificiul personal pentru binele persoanei iubite pare a fi actul ei de închinare, un mod de a fi marcat de trăiri religioase care înobilează simțirea, gândul și fapta.

„Luați cu treburile lumești, uităm să privim spre ceruri. Îngerii sunt luați cu treburile cerești?”, sau: „A pretinde celui care se declară îndrăgostit de tine fie și numai o singură dovadă de iubire este ca și cum ai pretinde Celui de Sus să-și dovedească existența!”, sau: „Duelul dintre viață și moarte este inevitabil!”, spune poeta într-o încercare de împăcare a oamenilor și stărilor existențiale, un îndemn la trăire intensă, chiar sub obsesia inevitabilei morți născându-se dorința de-a explora clipa și de-a exploata momentul trăirii.

În acest spirit ea zice: „Drumul spre fericire este pavat cu înțelepciune!”, sau: „Inima este un fel de planetă pe a cărei orbită se învârtesc sentimentele!”.

Stările reflexiv meditative le găsești la tot pasul în această carte, sfaturile poetei căpătând uneori valențele unor strigăte de disperare, de parcă ea ar dori ca evenimentele negative din propria experiență să nu mai fie trăite de nimeni din lume, prin acest sacrificiu spiritual voind să se asigure de armonie, page și tihnă.

Dincolo de această adevărată coloană vertebrală a cărții, metafora gătuie versurile aforism: „Mi-am legat visele de trena vântului și am înțeles de ec zboară păsările!”, sau: „curcubeu la orizont – pârție de culori pentru vultur!”, sau: „Mi-am învățat degetele să mângâie, buzele să alinte, ochii să rădă.”, sau: „Cuvintele celor îndrăgostiți sunt prelungiri ale degetelor”.

Este dovada clară că avem de-a face cu o poetă ce-a aprofundat deja exercițiul liric, în viața ei flirtând mult și cu poveștile și cu poeziile pentru copii, fapt ce transpare și din aceste versuri – gânduri, o anumită doză de didacticism străbătând multe din scrieri.

Și prin această carte Lăcrimioara Iva face un pas mare spre maturitatea stilistică, faptul că scrie cu ușurință în mai multe partituri și că le și interpretează ușor denotând un îndelung exercițiu, fapt de altfel confirmat de un debut târziu, dar în forță, abia în anul 2009, cu trei volume de poezie, în același timp.

O altă dovadă importantă e faptul că poeta noastră a și obținut Premiul filialei Arad a Uniunii Scriitorilor din România, în fapt o recunoaștere a valorii acestei poete insinuând provocatoare, dar și o piatră de moară pe pana ei, o responsabilizare dacă vreți, una căreia îi face pe deplin față.

POETUL LA 60 DE ANI

Ion Burhan făcea parte din grupul Muscelenii, așa îi numise criticul Mihail Ilovici pe cei care pogorau dinspre Câmpulung Muscel – Ion Burhan, Maria Chirtoacă, Valeriu Burhan și, uneori, profesorul Marian Petry. Ne-am împrietenit repede, eram apropiați ca vârstă și, mai ales, tineri, tineri care nu se lăsau controlați de spiritul vârstnicilor dedați la literatură solemn-patriotardă. Pe atunci, să fi fost în 1974-75?, Ion era elev al liceului sanitar din Pitești și cursant al Școlii Populare de artă. După seara petrecută la cina Liviu Rebreanu ne retrăgeam la un vin și o cafea, croiam planuri de libertate prin literatură. Viața ne-a

despărțit, Muscelenii au fost înlocuiți de alți mușceleni, mai tineri, de Liviu Mățăoanu și Sorin Durdun. Ne-am regăsit în 2011, încă nu ne-am văzut față către față, încă nu știm cum ne-au însemnat deceniile care s-au scurs ca miera sălbatică, dulce-amăruie... Vorbim la telefon, ne vorbim prin poeme și aceasta e un nesperat deliciu de oameni călătorind, încă, pe acest pământ... Bun venit în paginile Revistei Argeș, loane, adică acasă!

AUREL SIBICEANU

POEME DE ION BURHAN

zone de trecere

unora nu le pasă
dar există întotdeauna un pasaj de trecere
spre libertate

n-am coordonatele reale dar există
o zonă în care
poți avea propriul tău arc de
curcubeu
care te conectează instant
cu cetățeni care n-au cunoscut niciodată
suspiniul

viețile noastre diurne
ce aiureală ce acțiuni imposibile
împotriva absurdului și
ce frumos când distribuim în vis
pliante color cu *direction for use*
pentru recipiente de colectat
lacrimi
ah lacrimile inestimabile
ale celor care mai reușesc să plângă
fără un motiv anume

chiar și în nopțile foarte inn
nu e greu să pășești fără ezitare
pe linia fină de demarcație
dintre o certitudine veche și una
nouă

spre dimineață oricum e
prozaic
oricine poate vedea clar
zona de trecere dintre două
măhniri
dar și o zonă mai estompată
mai exclusivistă
a celor care renunță de bunăvoie
la calitatea de victimă
a universului

după amiază cu obiecte fericite

cu puțin noroc bun
poți locui omenește
într-o secțiune tristă
a unei realități bântuite de
râs

un râs contagios
preluat de la obiectele fericite
care râd non-stop

exiști precum o sămânță de pepene
cu speranța că va ajunge finalmente
într-un coș de gunoi
dar nu în mașele simandicoșilor

te vor bate cu ciomege
te vor arunca în stradă
îți vor jupui iluziile
până la os –
tu vei continua să râzi

de starea de râs
se scapă extrem de greu -
spun în areopag
promotorii ilarității
universale

prima zi după apokalipsă

locuiesc în țara pelin
țara unde zarafii dijmuesc bucuriile simple
unde nopțile sunt bântuite încă
de defuncți la nelalocul lor

un gust amar persistă
chiar și-n fagurii de miere carpatină

deși s-a investit enorm
în plantațiile de vise
deși s-a plătit cu prisosință
pentru fiecare celulă
contaminată cu spaima de vid
pentru fiecare câine al speranțelor anonime
pentru fiecare crin înflorit în subsoluri

e mâna ceții în tot ce ni se întâmplă
a ceții și-a animalelor mici și sângeroase -
mângâi cu tandrețe pietrele zidului
dintre mine și tine
și nu contenesc să te strig
deși mi se neagă existența

poate așa este - poate nu există
dar e foarte important să știi
dacă primul om cu care mă voi întâlni
îmi va auzi măcar scâncetul
în prima zi după ce lumea iluziilor
va fi strivită fulgerător
cu o lovitură
de ciocan

câmp rămas liber

pe câmpul dintre macii uscați
și biserica din zare
stau anii mei viitori
ascunși prin tufișuri ca iepurii sperioși
sau ca fazanii naivi dar greu de prins
în cătarea puștii

noaptea a venit pe furiș
cu coapsele durdulii pline de vânătaie
căci ziua s-au trierat absolut toate
amintirile voluptuoase

mai rămâne o vreme
pentru demnitatea unui tipăt reprimat
pentru un ultim scâncet al animalului senzitiv
pentru o ultimă eternitate
mărginită de capetele țepoase ale ciulinilor
pentru o ultimă haltă de tren
năpădită de troscot

dintr-un decor minimal
salut curajul celor care au plecat timpuriu
fără să știe unde –
ieri încă se jucau pe prund cu pietre
sclipitoare
până la al treilea cer
urcau chiotele lor
precum zeei râdeau de nestatornicia
munților

fără să vreau
văd câinii nimănu
hăituind spaime imbecile
abandonate în grabă
la marginea câmpului rămas liber

noi mergem mai departe

ningea cu sare
peste o rană deschisă -
speram ca durerea atroce
să fie suficientă
dar cineva și-a permis
să împrăștie prin oraș
o mulțime de aripi frânte

n-avem ce face -
unii calcă de-a dreptul
peste ele
alții pășesc pe vârfuluri
printre ele
cu toții mergem mai departe
dar nimeni nu știe unde

vine îngerul celor indignați
de sacrilegii

le adună săracul
într-o gunoieră transparentă

le adună și plânge

plânge și le adună

Vara blajinilor

e vară peste suflet, esențe vegetale
și sevele ființei se împletesc subtil
într-o cunună-n care esențe și chimvale
îți amintesc de țara în care-ai fost copil

și totul pare nou, prezentul, mâna, mintea
și roua peste lume, salută și te du
ai timp să faci de toate iar sorgința
acestei libertăți ești numai, Doamne, Tu

cum un copil aruncă bărcuțe peste râu
hai, suflete, spre zarea în care s-ancorăm
neocolind durerea, precum un lan de grâu
să suferim tăișul dar să ne luminăm.

Pax vobiscum

miliarde și miliarde de oameni
au plâns măcar o dată în viață
sau n-au existat deloc
posibil să nu fi existat deloc
dar chiar și așa
nu se știe cum
au deprins rapid și ei
arta plânsului tăcut

o omenire nevăzută
o transparență tânguitoare
un câine fără stăpân
la poarta marelui ger

voi existați sau nu -
cred că același lucru
pot spune
și despre mine

dacă aș fi existat
ar fi rămas măcar o bănuială
o boare precum respirația de taină
a cuvintelor încă nerostite
de marii noștri înaintași
într-ale inexistenței

sunt poate doar un tic-tac
mai mult intuit decât auzit
al unui orologiu îndepărtat
pe care inima ta îl recompune
cu propriile sistole și diastole
pentru a umple un gol jenant
de tăcere

chiar dacă nu sunteți
să nu păstrați doar pentru voi
această descoperire -
nu vă mai temeți
să afirmați aceasta în public
ori de câte ori este nevoie

zilnic
din oră în oră
din minut în minut
din secundă în secundă

puterea noastră
a celor inexistenți
stă în această neputință
de-a crede că existăm

pax vobiscum!
cu adevărat nu suntem -
nu-i credeți pe cei foarte convingiți
că există

**ningea cu
sare**

**peste o rană
deschisă -**

**speram ca
durerea
atroce**

**să fie
suficientă**

**dar cineva
și-a permis**

**să împrăștie
prin oraș**

**o mulțime de
aripi frânte**

**n-avem ce
face -**

**unii calcă
de-a dreptul**

peste ele

**alții pășesc pe
vârfuluri**

printre ele

**cu toții
mergem mai
departe**

**dar nimeni nu
știe unde**

poesis

Ștefan Dimitriu

Nisipul amintirilor

Eliza Roha este unul dintre cei mai prolifici scriitori români (aproape patruzeci de volume publicate din anul 2000 încoace). Dar acest simplu fapt n-ar însemna mare lucru, dacă hărnicia sa literară n-ar fi dublată de substanța densă a cărților sale – cele mai multe, romane („Întâlnire la castel”, „Insomniile unui prinț valah”, „Patru zile în paradis”, „Capcane”, „Locul de lângă icoană”, „Femeia în verde”, „Zodia proscrisilor”, „Destine în derivă”, „Formula matematică a iubirii”, „Chipuri pe apă” etc.) – care alcătuiesc, în succesiunea lor nestăvilită, o cronică vie, amănunțită, pilduitoare a acestui sfârșit/început de mileniu.

Scrisul Elizei Roha surprinde, înainte de toate, prin siguranță și temeinicie, prin iscusința cu care știe să pătrundă în ascunzăturile tainice ale firii omenești, prin ușurința cu care traversează straturile cele mai diverse ale unei societăți aflate într-o permanentă ebuliție, prin modul de a-și alege și urmări până-n pânzele albe cele mai ofertante personaje, prin știința de a țese un păienjenis de intrigi prin care, pe de o parte, să avanseze cât mai adânc în descifrarea psihologiei eroilor săi, iar pe de altă parte, să țină cât mai treaz interesul cititorilor. Fapt demonstrat de pildă și în *Mozaic*, unul din cele mai recente romane ale sale. O carte cu miză deosebită, prin oglinda pusă de astă

privirile unui neiertător microscop. Va rezulta de aici o evaluare dramatică a unei vieți trăite în cea mai mare parte la întâmplare, și care abia acum, în acest moment de grea cumpănă, își va releva dintr-odată multiplele ei sensuri, dureroasele ei erori, adevăratele ei înțelesuri.

„În fond, a-ți depăna amintirile este o mărturisire, o spovedanie specială dată în fața oricui vrea s-o primească”, spune mărturisitorul. Căci, „dezvăluindu-mă semenilor, mă dezvălui Tatălui”. Pentru că „Biserica poate fi oriunde. În înaltul cerului zugrăvit cu icoane de nori poleiți în toate culorile posibile, al boților din încrengături de ramuri înfrunzite prin care licurește lumina, în casa mea și a oricui, unde credința este binevenită”.

Până la un anumit punct, povestea acestei vieți nu are în ea nimic neobișnuit, nimic spectaculos. Ea seamănă „bucăciță tăiată” cu povestea atâtor mii și mii de fii ai satului ajunși, prin studii universitare, la condiția de intelectuali. Dar acest simplu fapt îi va prilejui autoarei posibilitatea de a supune unei radiografieri amănunțite evoluția (de multe ori, involuția) acestei lumi a satului tradițional în condițiile instaurării „socialismului biruitor”, cu toate experimentele sale mutilante, dar și cu meritul indiscutabil de a fi dat o șansă la învățătură, ca în cazul de față, celor mai tinere vlăstare ale sale. „Fostul stat comunist, mult hulit astăzi, mă ținea la facultate: primeam bursă, cămin, bonuri la cantină, mă rog și alte facilități studentești. Mă afixam ca un fel de lider al promoției mele. Nu-i vorbă, tata intrase la colectiv, devenise un oarecare sărac lipit pământului, fura ce și cât putea din lanuri să poată supraviețui, să crească în bătaură păsări, un porc, asta era mersul istoriei. Dintr-un gospodar falnic, devenise un *lumpen rural*, dar fără acest sacrificiu n-aș fi avut acces la învățământul superior”.

Sigur că, rememorându-și cu febrilitate trecutul, în acest răgaz de timp strict drămuț de așteptarea analizelor de laborator ce puteau să-i aducă necruțătorul verdict, povestitorul își trăiește înainte de toate, întorcându-le pe toate fețele, iubirile sale, și mai cu seama dragostea aceea devoratoare și, de la un punct încolo, încărcată de taine față de femeia vieții sale, Silvia, o ființă pe cât de misterioasă, pe atât de fermecătoare. „Doream să-mi apăr dragostea de munca ei, de oamenii din jurul ei, așa o femeie frumoasă oare să nu fie curtată de nimeni din anturajul acela secret și amenințător pentru închipuirile mele? Au despărțit-o de un prinț și nu vor reuși s-o despărță de mine?” Amestecul în această poveste a serviciilor secrete, ca și al unei rivalități amoroase cu un prinț al deșertului, cu studii în România, complică până la paroxism lucrurile.

Înaintând în acest fel printr-un labirint de situații de un dramatism aparte, cu multe răsturnări de situație și, desigur, cu rezolvări totdeauna surprinzătoare, romanul își asigură fidelitatea cititorilor de la prima și până la ultima sa pagină.

Dar dincolo de această romantică poveste, cu paternități enigmatice, cu furturi de identitate, cu urmări palpitate, cu apariții și dispariții neașteptate, ca-ntr-un roman de mistere din secolul al nouăsprezecelea (Hugo, Sue, Barozzi etc.), autoarea reușește să-și radiografieze, cu un simț aparte al detaliului, epoca. Pendulând – cu multe nuanțe semnificative – între indiscutabilele ei progrese tehnice și tăvălugul său globalizator, nivelator, distrugător de tradiții și de credințe adevărate.

De altfel scriitoarea, prin alter-ego-ul său,

își propune în mod programatic „să nu mă gândesc, înainte de a scrie, ca nu cumva să supăr pe cineva și nici să măgulesc, gratuit, pe cineva, ci să țin drept drumul adevărului”. Căci, spune ea mai departe, „Marele Creator, în mărinimia Sa, alege dintre muritori pe unii cărora le trimite harul creativității, adică inspirația. Cei selectați o onorează prin travaliu greu de imaginat de un profan”.

Așadar, scriitorul ca misionar al adevărului, cu alegere și binecuvântare divină, iată ce ne propune aici, ca de altfel și în celelalte proze ale sale, Eliza Roha. Vom avea astfel, ca și în celelalte romane ale ei, purtate pe valurile unor ample construcții narative cu o puternică încărcătură faptică, meditații profunde, adeseori scilpitoare, asupra momentelor istorice pe care le trăim, ca și asupra rosturilor lumii, în general. Ca de pildă în acest aspru rechizitoriu la adresa celor care, socotindu-se îndreptățiți să tulbure mersul firesc al Planetei, „clolesc scenarii aberante, mută populații cu riscuri inimaginabile și regretabile. Crima hohotește pe obrajii lor buhăiți de vicii și marcați de gânduri alienate. Oare s-a abrogat dreptul fiecăruia de a exista prin voia lui Dumnezeu și nu a lor? Cine se cred ca să impună mulțimilor cine și cum să trăiască?”

Toate acestea, desigur, în contrast flagrant cu firescul vieții, cum ar fi „bucuria nașterii, bucuria creșterii pruncilor, bucuria căminului modest, curat, fericit, bucuria de a fi împreună, bucuria de realizări materiale, întru respectul importanței fiecăruia, bucuria de a fi demn și cinstit, bucuria de a fi iubit de semenii și de a se ajuta la nevoie și necaz, bucuria de a dăruia, bucuria de a vindeca, bucuria de a educa, bucuria de a instrui, bucuria de a fi de folos, bucuria de a fi o treaptă mai sus, bucuria de a crea, bucuria de a bucura pe ceilalți...” Pentru ca, în finalul acestei pledoarii patetice pentru sfânta normalitate, glasul rațiunii să răsună cu putere și disperare: „Îmi vine să urlu ca un lup însingurat: lăsați-ne să ne bucurăm!!!”

Cernându-și „nisipul amintirilor” prin sita unui prezent tensionat de așteptarea verdictului medical ce-ar putea să cadă din moment în moment, fără drept de apel, ca o ghilotină, eroul cărții și, prin el, autoarea ei au prilejul să mediteze amar și asupra scrisului și a scriitorilor, ca moment – și el – al noilor realități ale timpului nostru: „acum nu se mai citește, scriitorii continuă să scrie”, animați doar „de harul primit și nu de atenția celor din jur. Și ei, ca și mine, se învârt într-un deșert, al ingratitudinii, fiind ignorați total de virtualii cititori, de criticii de meserie, puțini se apleacă asupra muncii lor, n-au cum să știe dacă scrisul lor e sau nu operă literară perenă, atât timp cât cărțile nu se vând și nu primesc validarea beneficiarilor. Și dacă nu se citesc acum, se vor mai citi vreodată?”

Întrebare aceasta provocatoare se alătură tuturor celorlalte întrebări de viață și de moarte pe care le ridică această carte și, în general, demersul auctorial al Elizei Roha, care ne propune o literatură gravă dar în același timp tinerească, avântată, plină de miez, croită parcă pe măsura puterilor noastre care tind să se remodeleze, nu întotdeauna în sensul bun al cuvântului, cu o agresivitate nemaîntâlnită, sufletele a miliarde de oameni, dar și granițele dintre teritoriile lor de viațuire milenară. Asumându-și misiunea de a gândi și a suferi în numele compatrioților săi și a colțului lor de lume, Eliza Roha urcă din greu, cu fiecare carte a sa, o nouă Golgotă, un nou și dureros drum al Crucii.

dată în fața unui trecut, încărcat în egală măsură de pasiune și de mister, în speranța de a-i lumina viitorul.

Scris la persoana întâi, în numele unui bărbat ajuns la vârsta bilanțurilor care, așteptându-și confirmarea unui diagnostic cumplit, încearcă să se purifice prin rememorarea fără compromisuri a întortocheatei sale vieți, eroul cărții hotărăște să-și ușureze suferința urmând pilda lui Isus Hristos, prin izolarea de cotidian în „pustia scrisului” pentru toate cele 40 de zile de sumbră așteptare, precum altădată Mântuitorul „în Pustia Carantaniei”.

Din acest moment, având în față perspectiva unui sfârșit apropiat, omul acesta – un profesor bucureștean de matematică ajuns în pragul pensionării – va trăi o autoimpusă și chinuitoare călătorie inițiată prin nemărginirea sufletului său, pus acum, ca și probele sale biologice, sub

Nescrupuloasa aplanare a unui conflict marital

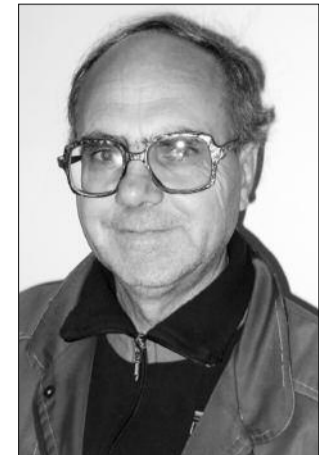
Deși nu dă ghes să se postmodernizeze (asemenea poeziei, romanului ori filmului din ce în ce mai preocupate să se impregneze de postmodernul Zeitgeist), teatrul recent nu-i cătuși de puțin lipsit de voința de a se ridica pe o cât mai înaltă cotă artistică, de a-și primumi tematica și problematica, de a-și manifesta caracterul complex și original. Cea mai bună dovadă a temeiniciei, a consistenței și a autenticității sale o constituie câte o piesă de excepție, precum *Exercițiul miraculos* (text apărut în 2014, tradus în românește de Laura Korsch, publicat de Editura Trei în 2015), de Daniel Glattauer, dramaturg austriac contemporan, căruia, în virtutea exuberanței, subiectivității, mobilității și, nu în ultimul rând, al Witz-ului de care beneficiază din plin, îi face plăcere să se autocalifice drept „un romantic incurabil”, „care pretinde mult de la personajele sale, dar fără să le considere niște biete marionete”, lipsite de „viață proprie”, de capacitatea de a acționa într-un mod cât se poate de liber.

În cel mai firesc chip cu putință, autorul menționatului opus dramatic ne introduce „în încăperea de lucru a unui consilier marital, care se îngrijește aici de clienții săi” problematici, aflați în dificultatea de a comunica lejer, își plasează personajele într-o „atmosferă relaxată”. În continuare, el ni-i prezintă pe cei „doi clienți” (Ioana Dorek, o femeie de patruzeci de ani, și Valentin Dorek, „un bărbat puțin mai în vârstă”) ce „șed la o anumită distanță unul de celălalt”, menționează că personajul numit deocamdată Consilierul e „un bărbat între patruzeci și patruzeci și cinci de ani” care „șade față în față cu cei doi - în același unghi de înclinare față de ambii, care semnaleză proporția justă și școlită între apropiere și distanță”. Dintru început, partenerii conjugali recunosc că, „mai înainte de a veni la consilier, au avut o „ceartă”, din care motiv se află într-o „dispoziție cam tensionată”. Circumspect cum e și dornic mai degrabă de pace decât de gălceavă, Consilierul le promite clienților că-i va ajuta să-și descopere ceea ce-i unește, atrăgându-le atenția „asupra consensului, nu a discrepantei, asupra luminii, nu a umbrei”. Decât că, în loc să se dovedească dispuși să consensualizeze, să aplaneze conflictul marital, soții cărcotași se lasă în voia polemicii inflamante, se comportă babelic, ca niște persoane separate, arțăgoase, animate de convingeri diferite, nerăbdătoare să-și etaleze idiosincraziile, să-și manifeste exclusivismul, să se situeze într-o extremă ori într-alta (în niciun caz pe fericita cale de mijloc). Prezentându-i-o Consilierului pe consoarta sa, Valentin arată că ea este „o femeie inteligentă, educată”, „istoric de profesie”, „vrednică”, „foarte emoțională”, „temperamentală”, „impetuoasă”. În prezentarea pe care i-o face soului, Ioana observă că el e „un realist”, „un minimalist” demn de invidiat (de vreme de „știe să reducă lucruri extrem de complicate la un numitor foarte simplu”, că „lucrează în industria aeronautică” în calitate de „director tehnic”, îi reproșează că nu-și asumă nicio răspundere acasă, ci numai la serviciu, și-aduce aminte că, în urmă cu șaptesprezece ani, bărbatul ei era „original, neconvențional, fermecător”, „știa să fie atent”, „era înțelegător”, „avea stil și gust”, era „extrem de drăguț cu ea”, de tandru, de îndrăgostit. La propunerea Consilierului de a face „exercițiul miraculos” de identificare a ceva pozitiv în antecedenta lor, cei doi șovăie, simt că „aerul e uscat”, potrivit, se distanțează ușor unul de altul, se dovedesc incapabili de a produce miracolul așteptat, se acuză reciproc de incapacitatea de a recunoaște problemele ca atare. Nemaiputându-se controla, ei izbucnesc într-o „ceartă aprinsă”, imputându-și cecitatea problematică, scoțând la iveală situația dramatică a copiilor care nu pot înțelege și accepta nicidecum destrămarea relației dintre părinții lor. Fără niciun fel de menajamente, hărțuitoarea Ioana i-amintește lui Valentin de

aventura-i extraconjugală cu Brigitte, deținătoarea unui butik la periferia orașului. Măcar că recunoaște că a călcat strâmb, soțul ofensat atrage atenția asupra faptului că în prezent e mai curat ca lacrima, putând fi aidomat într-o mult mai mare măsură cu Castor decât Pollux. Ignorându-l pe Consilierul animat de cele mai bune intenții conciliante, „cuplul continuă să se concentreze asupra duelului verbal”, neadmițând cu niciun chip să-și întrerupă penibilă conversație în contradictoriu. Exercițându-și aprig dreptul la replică, Valentin i-aduce aminte Ioanei că a avut odată o aventură cu Guido, nu mai puțin rușinoasă decât propria-i aventură. Ca unul care simte nevoia să-și potenteze seria acuzelor neiertătoare, îi mai reproșează că nu lasă pe nimeni să spună ceva, că are tendința să prefacă orice dialog într-un monolog. De îndată ce ajunge la capătul răbdării, Consilierul le propune învrăjbiților schimbarea rolurilor și a scaunelor, solicitându-le să se afle „fiecare în pielea celuilalt”, să facă schimb „de personalități, de gânduri, de sentimente, de perspective și de limbaj”. Conformându-se, consiliații își joacă greu de tot rolul schimbat, pregetă în a empatiza, se simt deprimați, sunt departe de a face minunății, mult așteptații pași în direcția cea bună” a împăcării benevole, se întorc de unde au plecat, nefăcând niciun progres semnificativ din perspectiva înțelegerii reciproce, neacumulând acea „forță pozitivă”, de care ar avea atâta nevoie spre a-și salva menajul demenajat, aflat în impas, neizbutind să dizolve crâncenul spectru al incomunicării ce stăruie, implacabil, între ei de o bucată de vreme. Odată cu revenirea la rolul de referință, Ioana și Valentin redevin inconciliabili, hărțuitori, babelici, necooperanți, se mai îndepărtează câteva unul de celălalt, spre disperarea celui ce-i consiliază cu toată seriozitatea, dovedindu-se extrem de scrupulos, din punct de vedere deontologic. În optica Ioanei, Valentin se eschivează când vina vorba despre îngrijirea odraslelor, ba chiar dă dovadă de nepăsare câteodată, neputând concepe să-și piardă vremea cu ceva inesențial. De altminteri față de întreaga viață de familie el afișează o indiferență sfidătoare (din punctul de vedere al nevastei lui nemenajante), se comportă astfel încât „de pe el toate ricoșează” cât ai bate din palme, refuzând obstinent să adere cât de cât pe suprafața vieții familiale. Din perspectiva din ce în ce mai critică a lui Valentin, Ioana acordă prea multă atenție muncii casnice, neglijându-l pe el unul, devine exclusivistă în privința educării copiilor, nemăslănd pe nimeni să se ocupe de modelarea acestora. Insistând să-și țină pacienții/clientii „nu spate în spate, ci față în față”, Consilierul le propune „exercițiul cu pumnul”, prin mijlocirea căruia intenționează să le exploreze starea afectivă, intensitatea, să-i decrișpeze, să-i readucă pe făgașul dialogului și al înțelegerii. Postat „în poziția unui arbitru la un meci de box”, el urmărește să realizeze „un câștig de cunoaștere”, constată că, în timp ce bărbatul cată cu tot dinadinsul să desclăteze pumnul soției, „din dorința de a-și atinge țelul” neapărat, aceasta „se opune cu încăpățănare, parcă pentru a-i face în ciudă, „părând să o amuze tot mai mult să-și studieze soțul cum eșuează în încercările sale și să-l provoace cu atitudinea ei încăpățănată, neîngăduitoare”, vede și se măhnește imediat ce sesizează că, „după o ultimă tentativă dinamică de a deschide pumnul, Valentin abandonează”, ca și cum s-ar afla în fața unei sarcini cu neputință de îndeplinit, de-a dreptul sisifice. Cu chiu cu vai, cei doi parteneri conjugali considerabil disociați recunosc, în cadrul următoarei probe psihologice, că odinioară au fost fascinați unul de altul, se pierd într-o romantică visare, rememorând vremurile când erau în armonie și se scufundau, cu o mare bucurie, sub apă. Entuziasmat de evocarea lor hedonică, vibrantă, Consilierul „savurează momentul pașnic de concordanță armonioasă”. Spre

regretul său, „atmosfera plăcută nu durează mult”, se înveninează și implicit se deromanticizează iarăși. În tăcerea grea, amenințătoare, „trăsăturile cuplului se umbresc”, retensionându-se apreciabil. Drept urmare, eleganța și blajinitatea efemere sunt înlocuite de iritarea și frustrarea persistente. Percepându-se drept țap ispășitor, Valentin face mare caz de condiția-i de soț umilit, neînțeles. Replicându-i neîntârziat, Ioana nu se poate înfățișa decât ca o femeie vexată, neimplinită. După „pauza ședinței de consiliere”, soții certăreți se așază „parcă demonstrativ în exact aceeași poziție de ignorare a celuilalt și cu aceleași mine serioase ca la începutul ședinței, de parcă ar dori să dea de înțeles că pozițiile lor rigide nu s-au modificat defel”. Ceea ce-l face pe Consilier să fie abătut, „pierdut și deprimat”, „debusolat”, „negativ”. Sub apăsarea a „ceva personal”, acesta se schimbă la față, își pierde autoritatea, capătă „un aer apatic”, pare dus cu pluta. La insistența consiliaților, el recunoaște că a fost părăsit de soția sa cu puțin timp în urmă, că se află într-o situație stânjenitoare după „optsprezece ani fericiți de căsnicie”. Treptat-treptat, din investigator el devine invesigat de Ioana și Valentin nemaipomenit de nerăbdători să scotocească intimitatea celuilalt. Mijlocită investigării pline de râvnă iese la iveală faptul că mariajul ratat al consilierului Harold e de o evidentă incontestabilă, că destrămarea acestuia se datorează hipercorectitudinii capului familiei ce, din perspectiva soției fugare, nu-i „doar un consilier grozav”, ci și „un om minunat”, decât că înzestrat cu o gândire „necruțător de pozitivă”, cu o toleranță „neîndurătoare”, cu o lumină orbitoare, cu incapacitatea de a da curs fricțiunii. În fața devastatoarei drame conjugale a Consilierului lamentabil, Valentin și Ioana „fac schimb de priviri complice și se apropie puțin, instinctiv, cu scaunele unul de celălalt”. Adoptând o postură consiliantă, Ioana îl sfătuiește pe Harald să-și recupereze, cât de repede, consoarta, salvând-o „de la moartea prin congelare”. Găsind situația celuilalt mult mai jalnică decât a sa, Valentin se consideră aproape privilegiat, nefalimentar. Declarației de faliment conjugal a Consilierului, Ioana i se opune vehement, încurajându-l pe celălalt să supraviețuiască naufragiului domestic. Câtă vreme Consilierul se miră cum să încheie mai repede ședința, cei doi soți fac vădite eforturi de apropiere, de împăcare, ba chiar ajung să se poarte „drăgăstos”, sinergizând admirabil, ca pe vremea când efectuaseră împreună prima „scufundare”, sesizând că a fi laolaltă e cu mult mai bine și mai oportun decât a fi unul contra altuia. Din deznodământul (ce ni-l prezintă pe Harald vorbind la telefon cu soția sa Annika) surprinzător aflăm că reușita concilierii lor se datorează vicleniei, nescrupulozității Consilierului care-și simulase dezastrul conjugal spre a le oferi clienților săi motivul de a pași a contrario, în îmbucurătoarea direcție inversă (către care nu-i putuse orienta atâta timp cât procedase corect, ca la carte, respectând cu rigoare codul deontologic al profesiei sale).

Trecut printr-un filtru romantic de factură Biedermeier (din care motiv se vede nevoit să-și domolească întrucâtva avântul demăsurat, să-și domesticească starea de motivitate extremă, să se acomodeze circumstanțelor ce-l girează mai degrabă într-un mod condiționat decât necondiționat), glattaumerianul text comic Die Wunderiibung ne oferă bucuria savurării unei opere literare remarcabile, dotate cu un dispozitiv teatral simplu, dar deosebit de eficace, în interiorul căruia cascada de replici tăioase, de multe ori nemenajante, se desfășoară fără niciun fel de reținere, iar umorului discret i se îngăduie să circule nestânjenit, combinându-se fin cu sarcasmul matur sau cu ironia fină, contribuind din plin la demascarea inevitabilă a fiecărui personaj în parte.

Trecut printr-un filtru romantic de factură Biedermeier (din care motiv se vede nevoit să-și domolească întrucâtva avântul demăsurat, să-și domesticească starea de motivitate extremă, să se acomodeze circumstanțelor ce-l girează mai degrabă într-un mod condiționat decât necondiționat), glattaumerianul text comic Die Wunderiibung ne oferă bucuria savurării unei opere literare remarcabile...

Orizonturile tăcerii lui Vasile Romanciuc în descifrarea Luminii...

Poezia își revendică varii fațete: dacă pentru S. Mallarmé poezia era apropierea de muzică, pentru A. Camus – o modalitate de a se construi, pentru N. Stănescu de a găsi „acel lazăr lingvistic”, atunci V. Romanciuc este „purtător de cuvânt al tăcerii” (*Cad din litere* - p.13).

Tăcerea în studiul semiotic al Mirelei Arsith are o multitudine de semnificații. Într-unul din exercițiile de scriere faimosul regizor italian Vincenzo Cerami stipula că omul vorbește esențe în tăcere.

fără mine. Mă implinesc prin Tu; devenind Eu, îl rostesc pe Tu. Orice viață adevărată este întâlnire”. Se întrevăd diferențele dintre filosoful teolog care trăiește un extaz continuu de a fi deschis la dialogul dintre om și Dumnezeu. Textul e atât de viu încât vocea se pare auzită, iar autorul nu mai conține de a înscrie această comunicare. De parcă ar avea o frică – dacă nu s-ar mai isca cuvinte pentru a comunica dispăre esența sa de a fi.

Vasile Romanciuc percepe înțelegerea „tu și eu” ca un superlativ al iubirii, în care cuvintele își găsesc rostul în tăcere ca să nu distrugă emoțiile care-l copleșesc. Emoții care nu trebuie să se autodistrugă atunci când vor fi citite de pe paginile cărților. Tăcerea vine dintr-o introvertire a poetului de a-și păstra taina emoției, dar și de a păstra în veșnicia tăcerii prin cuvinte. În acest sens cuvintele oferă nuanțarea tăcerii de a fi împreună.

Pronumele personal nu mai este un joc superficial al formei de a dialoga cu celălalt – tăcerea este destăinuire. Este percepția iubirii în plan terestru care expansiv trece la cel celest: „între acolo și aici / o divină melodie / în anDante / rotește sori și stele” (*Acolo se naște lumina*).

Privind cu atenție cartea, aceasta se încheie cu o imagine „La cireșe, cu Valentina”. Unde domină aceeași construcție de mișcare – în oglindă, unde mâinile formează un compas, în care încap o existență a poeziei pronumelor „tu și eu”.

Imaginea luminii completează acest sentiment și prin intermediul floral: „Ne privim tăcuți, / Luminați de-un mac. / Te cunosc de-o zi, / Te iubesc de-un veac...” (*Luminați de-un mac*). Macul – planta pasiunii – în alte contexte ar semnifica incertitudinea, nesiguranța, nebunia, maleficul, întunecarea eului liric, evadarea în inconștient, dezicerea de real. Totuși din structura cărții macul devine planta ce cunoaște arta de a păstra pasiunea în iubire, de a nu se dezice de admirație, de jocul cromatic al seducției. Cunoașterea nu semnifică absolutul constant, rațiunea este răvășită prin perceperea emotivă. Afirmatiile derivă din construcția similară, dar în antiteză: *zi* în raport cu *veac*, determină efemeritatea în a cunoaște. Raționalul nu este în opoziție cu sentimentul, acesta nu distorsionează în opacitate, invers rațiunea devine o pistă de a reflecta la tăcere și lumina iubirii, cunoașterea oferă posibilitatea de a descoperi continuu persoana iubită. Într-o poziție totalmente nespecifică timpului nostru de scriere: sentimentul devine elementul constant, cert. Versurile poetului Romanciuc confirmă una din sintagmele lui Ovidiu în *Ars amandi*, în care specifică diferențele dintre îndrăgostire și iubire. Iar sentimentul trebuie să fie îngrijit prin înțelegere și varitatea tăcerii.

Semnele de suspensie denotă diversitatea tăcerii. Un efect eco, al refracției, insistă în lirica de dragoste. Fonemele cuvintelor picură repetitiv sensuri noi. Structura textului amplifică sensul văzut superficial în limbajul colocvial. Structurile se îmbrățișează în dimensiunile pronumelor posesive. Posesivul nu apare ca o obsesie ce ștrangulează sufletul, posesivul răsfată în tăcere: „Ochii mei au tradus / tăcerea ochilor tăi” (Ochii tăi...). Silențiozitatea emană mistere, fluviul de emoții ghidează eul liric în consolidarea propriei ființe de a trăi în armonie, de a savura și de a aprecia într-o

veșnică adorație: „Ea / este cel mai vechi / cel mai nou poem / care, sfânt, mă-nfioară – / nu-l voi ști pe de rost niciodată, / chiar dacă-l învăț / dintr-o viață / anterioară...” (*Femeia pe care-o iubesc* – este o poezie-dedicație – pentru Valentina, soția poetului).

O determinare a unei tăceri de eco coboară/urcă în plan ontologic. Viața anterioară nu e neapărat după modelul viziunii romanului lui Liviu Rebreanu *Adam și Eva*, deși ar înscrie și tangențe cu împlinirea destinului prin căutarea jumătății. Textele lui Vasile Romanciuc vin să abordeze într-un plan intuitiv cunoașterea în planul „diferenței ontologice”. Expresia hiedeggeriană ce își trasează problema de a identifica deosebiriile dintre ființă și ființare ține de partajarea ontologiilor din plan general spre cele particulare: „Întrebarea privitoare la ființă vizează de aceea o condiție apriorică de posibilitate nu numai a științelor care explorează ființarea care este în cutare sau cutare fel și care se mișcă astfel deja, de fiecare dată, într-o înțelegere a ființei, ci deopotrivă condiția de posibilitate a înseși ontologiilor care stau înainte științelor ontice și le fondează. Orice ontologie, oricât de bogat și de bine articulat ar fi sistemul de categorii de care ea dispune, rămâne în fond oarbă și se abate de la intenția ei cea mai proprie, dacă nu a lămurit în prealabil în chip satisfăcător sensul ființei și dacă nu a conceput această clarificare ca fiind sarcina sa fundamentală”. Dacă din punct de vedere științific este complicat de explicat diferența ontologică, atunci instrumentariul artei permite să percepem această diferențiere, pe care G. Vattimo o explica la fel prin alegorie: „diferența, despre care Martin Heidegger ne vorbește, este aceea care întotdeauna se dă între ceea ce apare într-un anumit orizont și orizontul însuși ca apertură deschisă care face posibil să apară ființarea în el”. Reflecția percepută încă din perioada arhaică – o viziune despre conexiune cosmică a lumii, unde momentul terestru se revelează în cel celest. Din proiecție deducem că ontologicul perceput prin filiera iubirii devine mitic. Pentru că dorința de a ieși din timp nu este una de evadare, dar de păstrare intactă a tăcerii, înregistrată ca o posibilitate unică de a cunoaște lumea în forma ei paradisiacă, determinată de factorii de încredere – parafrazând viziunea creștină: credința; extragerea temporalității prin imaginea de pe retina ochilor este determinată de speranța de a persevera la dezvăluirea tuturor conotațiilor tăcerii: „Suntem un fel de pești / tereștri. / Limba noastră / e tăcerea” (*Peștii*).

Scriitorul oprește mitul lui Eco petru Narcis într-un moment crucial – până la blestem. Îi returnează cursul în fâgașul propriului destin. Reflecția apare ca o componentă importantă a dragostei, este continuitatea de a intui ce gândește omul iubit. Continuitatea nu pledează pentru argumente în favoarea iubirii, sentimentul devine o componentă primordială în care este percepută ființa în raport cu ființarea, orizontul iubirii nu cunoaște limite, similar cum tăcerea depășește frontierele concrete ale unui cuvânt. Tăcerea, fiind o dimensiune a percepției, relevă segmentar timpul într-o admirație de a filtra într-un timp concret unde de veșnicie.

Antologia de versuri semnate de Vasile Romanciuc *Lumina glasului lăuntric*, apărută recent la Editura Prut (Chișinău, 2016), așteptată de cititorii din țară și din diasporă, conține trei secțiuni: *Priveghetoarea adâncurilor*, (unde timpul este identificat în semn, valorificând unicitatea trăirii: „Lasă neapărat, lasă neapărat/ un semn/ pe fața zilei ce trece/ un semn / numai de tine știut/ astfel, timpul/ nu te va putea înșela” (*Lasă un semn*); *Cuvântul ne adaugă vedere* include sonete petrarchiste unde sunt revigorate motivele culturii univale în contextul cronotopului în care activează poetul, conjugând propriile viziuni ce ajung până la insolit: „O, Doamne! Moartea, azi, s-a sinucis!” (*Astăzi, Dumnezeu e în concediu...*) sau „Cireșe pentru omul de zăpadă! (*Era o altă lume când ninge*), sau „S-a încălțat al Ariadnei fir...” (*Ce ai visat cândva*); *O furnică în bibliotecă* include versuri pentru copii – în centrul atenției este cartea (*Câteva lucruri știute de carte și cărți*), dragostea de țară (*Patria*), familia (*Cântec pentru mama*), plăcerea vacanței și a jocului (*La bunici, Sfârșit de vacanță, Ploaia*).

Poetul iubirii Vasile Romanciuc conjugă tăcerea, își împletește versurile cu rosturile pronumelor „tu și eu... clepsidră din două inimi”) (*Un izvor insetat*), de parcă ar face poezie din cartea lui Martin Buber: „Cuvântul fundamental Eu-Tu poate să fie rostit numai cu întreaga ființă. Adunarea și contopirea întregii ființe nu se poate face

